ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАТЫНАСТР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ФОРМАЛАРЫ. СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ РЕТТЕУ.

жоспар

- Халықаралық еңбек бөлінісі және елдің бәсекелестік қабілеттілігі.
- Жаһанданудың қазіргі тенденциялары. Сыртқы экономикалық қызметі реттеудін мақсаттары мен құралдары.
- Әлемдік интеграциялық процестер. Экономикалық ынтымақтыстықтың артықшылықтары.

- **Мақсат:**

  Бүгінгі тандағы халықаралық экономикалық қатынастардың маңызды мәселелердің оқу, Қазақстанның халықаралық еңбек бөлінісіндегі орының, ҚР-ның бәсекелестік деңгейінің өсуін анықтау, жаһанданудың қазіргі тенденцияларын және елдің әлеуметтік-экономикалық процесіне әсерін анықтау. Жаһандық мәселелерді шешудегі халықаралық ынтымақстыстық формаларын анықтау. Сонымен қатар, Қазақстанның әлемдік интеграциялық процестер мен халықтың экономикалық ұйымдарға қатысуын көрсету мақсат болып табылады.

Халықаралық экономикалық интеграция дегеніміз экономиканың өзара бейімделуі олардың біртұтас ұдайы өндіріс процесіне енуі.

Интеграция өзіне бірнеше маңызды белгілермен сипатталады.

- Ұлттық өндірістік процестердің өзара енуі;
- өндіріс, ғылым және техникадағы халықаралық специализация мен кооперацияның кең турде дамуы;
- Интеграциялық қатысушы елдердің экономикасындағы тереңдетілген құрылымдық өзгерістер;
- интеграциялық процестердің мақсатты турде реттелуі, координацияланған экономикалық, стратегия мен саясаттың жасалуы.

Белгілі бір елдің интеграциясының қажетті шарттары:

- Тауардың қозалысын қамтамасыз ететін дамыған инфрақрылымның болуы.
- Үкімет орындары тарапынан белгілі экономикалық және саяси шешімдердің қабылдануы.

Әлемдік шаруашылықтағы интеграциялық өзгерістің экономикалық немесе абсолюзациясы мумкіндігі еКі көзқарас тұрғысында қарастырылады:

- интеграция халықаралық экономикалық байланыстардың кездейсоқ дамуымен теңестіріледі.
- Интеграцияның барысы ресми турде құрылған экономикалық одақтар шеңберінде әрекет етеді.

Қазіргі таңда бір-бірін өзара толықтырып және тығыз байланыстыра отырып, интеграцияның барысы екі түрде қарастырылады:

- - Жеке меншік-корпорациялық интеграция (фирмалық микроэкономикалық интеграция);
- - Мемлекеттік және мемлекеттік - корпорациялық интеграция (елдер аралық макроэкономикалық деңгейдегінтеграция)

Бірнеше ұлттық шаруашылықтың бірігіп аймақтық экономикалық жүйе құрауын халықаралық экономикалық итеграция процесі дейміз. Осы интеграциялық құрылымға – **Еуропалық экономикалық қауымдастық (ЕЭҚ)** жатады. ЕЭҚ 1957 –ші жылы құрылып, оған алғашқыда алты мемлекет енеді: Бельгия, Голландия, Италия, Люксембург, Франция, Германия.

Ал, 1973 – ші жылы төрт мемлекет қосылады: Англия, Дания, Исландия, Греция , 1986-шы жылы қаңтардан бастап Испания, Португалия қосылып – «Европа он екілігі» дүниеге келді. Ұлттық Европа парламенті құрылып, өз мәжілісін Старсбург (Франция) қаласында өткізеді. Қызмет саласына қауымдастық тың бюджет-қаржы істерін бақылау жатады. ЕЭҚ – тың үкіметаралық органы болып Министрлер Советі жатады. Министрлер Советінің шешімі серіктес – мемлекеттің заңдарымен пара-пар саналады. Совет жұмысының аясына қауымдастық қызметінің негізгі сұрақтары толық енеді. Әр мемлекеттің башысы Совет мәжілісіне жарты жыл төрағалық жасайды. Төрағалықтың алмасуы алфавиттік ретпен ауыстырылады.

Еуропалық экономикалық қауымдастық территориясында енген елдерден кеден салығы алынбайды. Сондықтан тауар, қызмет ету, капитал мен жұмыс күші өз ара еркін қозғалып отырады.

Жан басына шаққанда азық-түлік өндіруді Еропалық қауымдастық озады. Энергетикалық тәу қамтамасыз етіп, автомобиль Жапония мен АҚШ-қа бәсекелес болды.

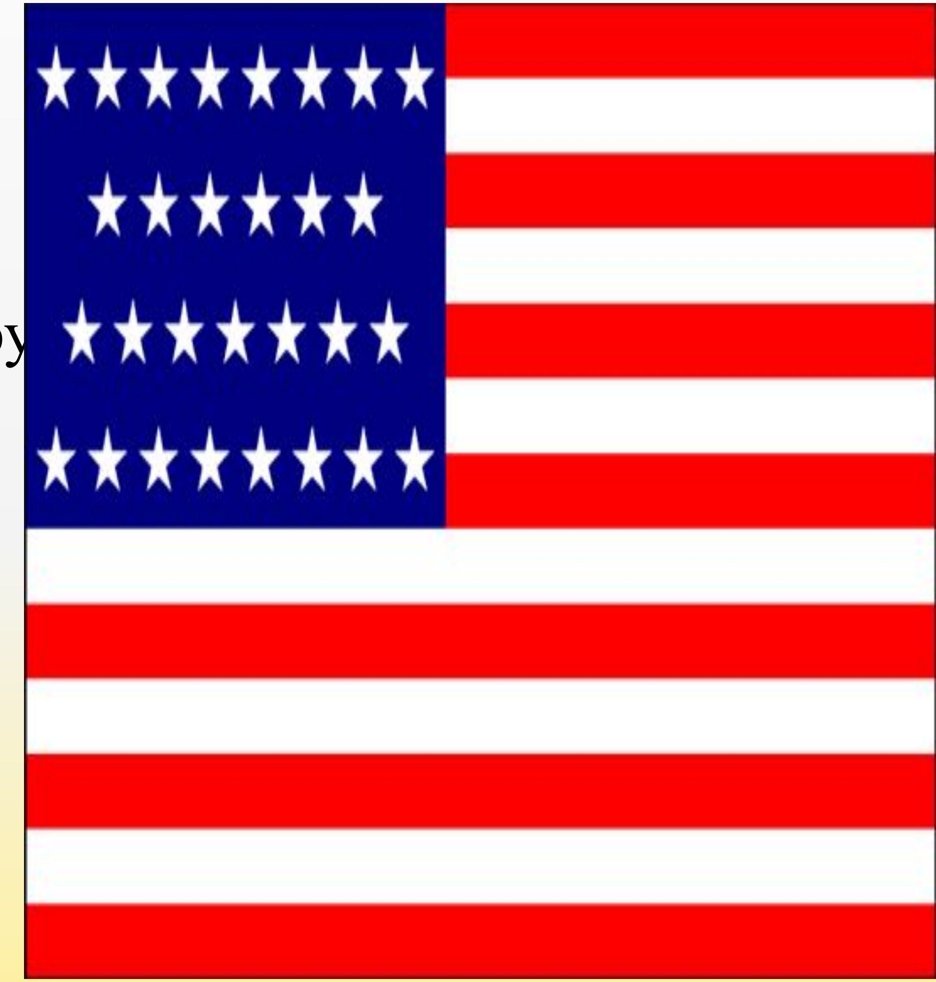

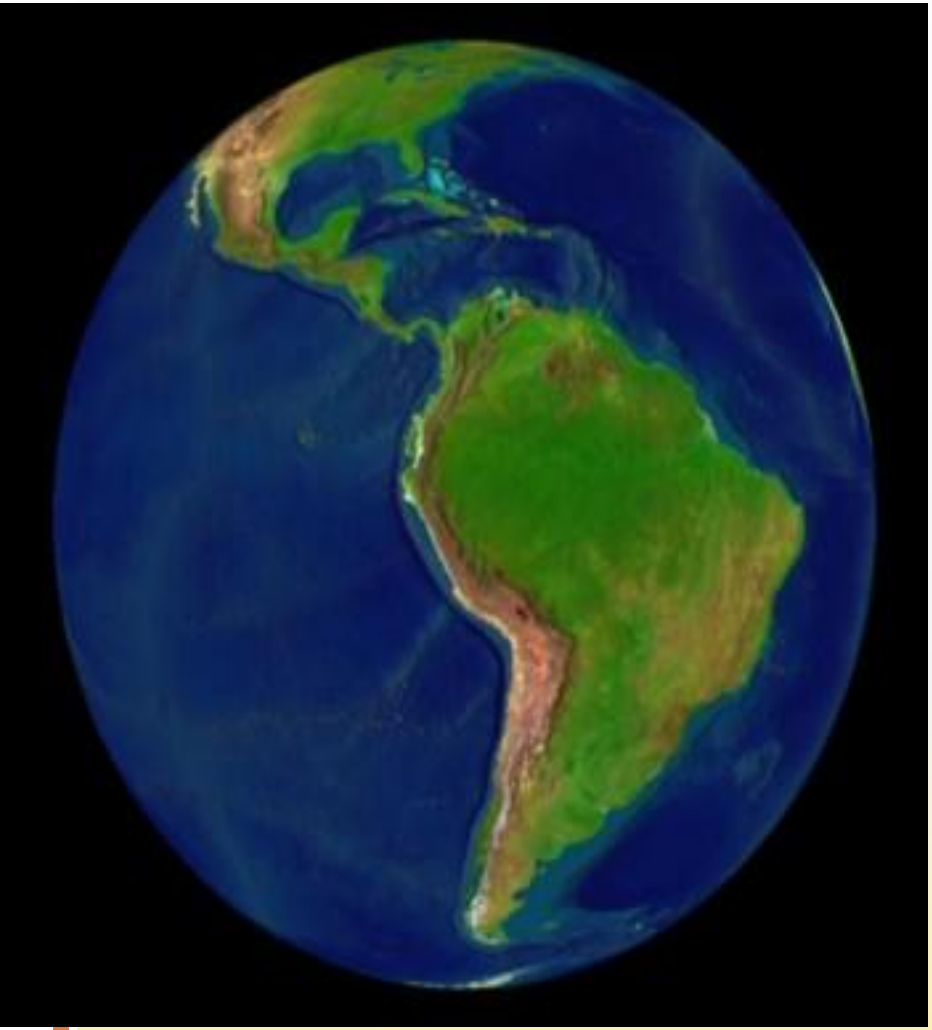

Ал, 1967 – ші жылы **Оңтүстік – Шығыс Азия мемлекеттерінің сауда - экономикалық тобы (АСЕАН)** құрылды. Оған алты мемлекет мүше болды: Бурней, Индонезия, Малайзия, Сингапур, Тайланд, Филиппин. Латын Америка территориясында 1980 – ші жылы сондағы елдерден ең ірі **экономикалық сауда тобы құрылды.**

Мақсаты – аймақтағы сауда мен экономикалық ынтымақтастықты дамыту, басқа елдермен сауда – экономикалық байланыстарды ұлғайту, келешекте латынамерикандық жалпы нарықты құру болып табылады. Бұл қауымдастыққа 11 ел кіреді: Аргентина, Бразилия, Венесуэла, Колумбия, Мексика, Парагвай, Перу, Уругвай, Чили, Эквадор. Штаб – пәтері Монтевидо қаласында орналасқан.

Ал, 1992 – ші жылы ақпан айының 17 – де **Солтүстік америка жалпы нарығы** (НАФТА) құрылды. Оған: АҚШ, Канада, Мексика елдері мүше болды. Олардың ұйғаруынша: Канада – табиғи ресуртарды, Мексика – мұнай мен арзан жұмыс күшін жіберіп отырады.

Сондай – ақ, 1991 – жылы желтоқсан айында бұрынғы кеңес одағына кірген республикалар егеменді мемлекеттер Декларациясын қабылдап Одағының Шартына қол қойды. Сөйтіп, **Тәуелсіз мемлекеттер достастығы (ТМД)** пайда болды.

Сондай – ақ, 1991 – жылы желтоқсан айында бұрынғы кеңес одағына кірген республикалар егеменді мемлекеттер Декларациясын қабылдап Одағының Шартына қол қойды. Сөйтіп, **Тәуелсіз мемлекеттер достастығы (ТМД)** пайда болды. Оған: Қазастан, Ресей, Қырғызстан, Белоруссия елдері енді.